

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету з питань фінансів, податкової та митної політики
09 червня 2025 року

Веде засідання голова Комітету ГЕТМАНЦЕВ Д.О.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго ранку! Я вітаю всіх на засіданні нашого комітету. Ми сьогодні присвячуємо засідання комітету питанням кредитування, передусім кредитування військових, і потім корпоративного кредитування. Я все ж таки хотів би, щоб ми почали з вами з військових, бо це питання найбільш нагальне, а щодо загального ринку кредитування ми потім перейдемо. Вітаю Голову Національного банку, вітаю всіх інших присутніх! Почнемо ми традиційно з переклички.

Гетманцев є. Железняк.

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І. Є, приєднуюся. У мене буде пропозиція по порядку денному.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дубінський.Ковальчук.

КОВАЛЬЧУК О.В. Приєднуюся, присутній, доброго дня.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго. Палиця. Є Василевська-Смаглюк? Не було.Васильченко.

ВАСИЛЬЧЕНКО Г.І. Доброго дня, Васильченко, приєднуюся.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Воронько. Не було?Володіна.Герєга.

ГЕРЕГА О.В. Герєга присутній, доброго дня.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго дня! Горват.

ГОРВАТ Р.І. Горват присутній, доброго дня.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго. Діденко.

ДІДЕНКО Ю.О. Присутня, вітаю всіх.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вітаю. Заблоцький.Кінзбурська.

КІНЗБУРСЬКА В.О. Кінзбурська присутня, добрий день.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Колісник.Кулініч.Леонов.

ЛЕОНОВ О.О. Леонов приєднався, всім доброго дня.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Лукашев.

ЛУКАШЕВ О.А. Доброго дня, присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будемо вважати, що присутній.Ляшенко.

ЛЯШЕНКО А.О. Присутня, добрий день.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добрий. Марусяк.

МАРУСЯК О.Р. Присутній, добрий день.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добрий. Мотовиловець.

МОТОВИЛОВЕЦЬ А.В. Мотовиловець присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Ніколаєнко.

НІКОЛАЄНКО А.І. Ніколаєнко присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Петруняк.

ПЕТРУНЯК Є.В. Всім вітання, Петруняк присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Приходько.

ПРИХОДЬКО Б.В. Доброго дня, присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго, дякую. Рєпіна.

РЄПІНА Е.А. Доброго дня, присутня.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.Скорик.

СКОРИК М.Л. Доброго дня. Скорик присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.Славицька.

СЛАВИЦЬКА А.К. Доброго дня. Присутня.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго.Сова.

СОВА О.Г. Доброго ранку. Присутній.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго.Устенко.Южаніна.

МУСІЄНКО Д.В. Присутній. Мусієнко. Добрий день.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо, пан Мусієнко.

ЮЖАНІНА Н.П. Южаніна доєднується. Не зрозуміла, хто такий Мусієнко.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, Ніна Петрівна присутня, бачу.

Отже, є кворум у нас, можемо починати. Будь ласка, Ярослав Іванович.

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І. Пане голову, у мене не до цього засідання. Просто у нас вчора ваші чудові друзі (ну, в лапках, чи не в лапках, я не знаю) з Офісу Президента зірвали конкурс по БЕБ. Це той закон, про який ми тут всі довго сперечалися. Пам'ятаєте, тут блеяв міністр юстиції і таке інше.

Реформа митниці у нас теж зірвана. А ми не хочемо провести комітет по виконанню законів, або невиконанню законів? Запросити всіх цих бездельників, які у вас в уряді працюють, може, з Офісу Президента когось поважного запросимо, членів комісії, які вчора зірвали, від Міністерства фінансів, Міністерства економіки і МВС, конкурс. Ну, ми не хочемо якось відреагувати як комітет, а не робити вигляд, що все нормально? Ну, якщо це просто важливо. Я не знаю, може, в колег якась інша думка буде. Але я просто пам'ятаю, скільки ми часу і натхнення, ну, відверто говорячи, і допомога всіх колег була по цих законах, так виявляється, що ваш чудовий уряд, м'яко говорячи, поклав щось явно недобре на це виконання.

Мені дуже хотілося б, щоб ми зараз, окрім, безумовно, важливого питання кредитування, яким чомусь 5 років ніхто не займався, а зараз займеться, перейшли би до більш важливих питань, а саме те, як у нас благополучно зриваються два закони, під які ми взяли гроші від декількох донорів, про яких ми отут з вами сперечалися декілька годин і які об'єктивно зараз не виконуються в пряме порушення законів. Мені здається, був би чудовий, цікавий комітет, замість того, щоб робити вигляд, що все добре, як ви вважаєте?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ярослав Іванович. Те, що цікавим буде, я навіть не сумніваюсь, це дійсно буде ... *(Не чути)*. Але перед тим, як, ну, власне, проводити його, мені б хотілося, щоб нагадати, що по митниці ми два рази заслуховували це питання на комітеті. І я особисто підписував, я не пам'ятаю чи два, чи три листи на Прем'єр-міністра, міністра фінансів щодо призначення цієї комісії. Тобто ми можемо, безперечно, робити сіквел з цього питання.

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І. Ні, так давайте... у мене є постанова про звільнення Марченка, вона розписана на наш комітет. Можемо розглянути зараз швиденько, я думаю, що швидко прискорить митницю. Не те, щоб я вірив, що Марченко там може впливати на щось окрім, можливо, там пропуску своєї посилки на Новій пошті, це, напевно, єдина... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ярослав Іванович, вибачте, давайте ми не будемо перебивати, ми з вами чемні люди, і насправді я хочу нагадати вам, що є співавтори обох законопроектів. Тому однаково зацікавлені в тому аби вони були реалізовані.

Щодо питання про звільнення Марченка, ви ж зареєстрували відповідну постанову. Андрій Мотовиловець як представник, як керівник коаліції, у нас також є членом комітету. Будь ласка, якщо це політичне питання...

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І. Пробачте, а що з Давидом Арахамією сталося?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давид Арахамія, дякувати богу, поки не член нашого комітету, хоча, можливо, це і погано, можливо, включимо ми його до членів коли-небудь. Але питання в тому, що, безперечно, це питання політичне і повинне залежати від керівництва коаліції. Я особисто, чесно вам скажу, кладучи руку на серце, буду проти голосувати цієї постанови, бо вважаю відверто Марченка не найгіршим міністром за нашу історію – по-перше.

По-друге, за історію цієї країни, я маю на увазі, і точно не найгіршим міністром у сьогоднішньому складі уряду, це точно, це моя позиція, безперечно, вона суб'єктивна, можливо, але я для цього маю підстави, бо разом з ним і, до речі, із вами також ми пройшли 2022 рік дуже надважкий, коли ніхто не прогнозував нам того, що ми втримаємо фінансову, податку платіжну систему в нашій державі, і будемо мати стійкість фінансову. Отже, є певні питання до його роботи, ну, давайте їх ставити. Ми, мені здається, що щодо митниці вичерпали свій потенціал і писати четвертого листа, ну, дивіться, я цю вправу вже виконав, мені здається, навчився ці речі робити, щоб ще раз тренуватися. Якщо говорити про БЕБ, дивіться, ми чесно кажучи, про будь-які зриви щодо роботи комісії, чуємо з ваших телеграм-

каналів. Давайте ми почнемо з того, що ми запитаємо комісію про те, що там у них відбувається і по результатах того, що ми отримаємо від них, вже будемо визначатись, чи треба нам проводити засідання чи вони, може, все ж таки соціально справляться з цим питанням. Бо насправді ще в п'ятницю, ще в п'ятницю і у мене, і у вас жодних питань до проведення конкурсу на БЕБ не було. Він проходив. Ми про це говорили з усіх прасок про те, що, власне, є чим пишатися, що врешті БЕБ перезавантажений. Там щось відбулося на вихідних на Трійцю, я так розумію, хлопці святкували також. Можливо, це буде мати наслідки, можливо, це якась викривлена інформація. Давайте зробимо запит. Секретаріат, я доручаю підготувати запит. Це, напевно, на секретаріат Кабінету Міністрів, бо він відповідає за роботу цієї комісії. І нехай вони повідомлять нас, а що там у них взагалі відбувається, і чому ми з засобів масової інформації чуємо про зриви якихось термінів. І тоді вже..

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І. Пане голову, я вам спрощу задачу. У мене є всі документи. А хто хоче, може спокійно 40 хвилин відео подивитися того засідання. Там все зрозуміло. У нас СБУ 24-го... До 15 травня написало, що все добре. 24 травня Малюк підписав лист на одну сторінку, навіть на три абзаци, що їм треба час, а потім до 5 червня і тому ми з вами нічого не знали, що там відбулось погано чи добре. Цей лист, напевно, довго їхав від СБУ до Кабміну. Уявляєте, отакий от, не знаю, можливо вони його трошки там через США, чи якусь іншу країну відправили, що воно два тижні йшло. І різко у нас комісія яка, українські представники, якщо можна їх так назвати, різко вирішили, що треба зупиняти весь конкурс. Все, конкурс зірваний, зараз правда віддача від МВФ і G7 замучає деяких ваших діячів.

Але в цілому я вам описав, вам не треба, у мене всі документи є на руках, я їх чомусь встиг за день отримати. Я вас одразу запевняю публічно і говорю, що це зривають конкурс, очевидно, як і по митниці.

І в мене питання, окей, ми окрім того, що будемо жалітися, що нам не відповідає Міністерство фінансів там, я не знаю, які там клерки нам ще не відповідають. Може ми щось зробимо? Давайте дамо слово Андрію Мотовиловцю.

В мене пропозиція вигнати Марченка. Да, непоганий був міністр, був, зараз від нього толку, як не знаю, від всіх інших. Хочете, щоб не був найгірший міністр, ну давайте одночасно Свириденко ще виженемо. Я не знаю, можна це через наш комітет зробити, чи ні? Теж таке ж саме, якраз країні трошки допоможемо, кешбеків менше буде.

Ну давайте щось робити, а то знаєте, ну пробачте, виглядає це прямо дуже слабенечко, ну давайте, не знаю, пожаліємося, поплачемо, встанемо, клязу прем'єр-міністру напишемо, що нам не відповідають. Ну типу все, що може зробити найбільш впливовий парламентський комітет в парламентсько-президентській республіці.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ясно, зрозуміло. Ярослав, дивіться, я переконаний в тому, що ми повинні щось робити, аби щось зробити, тільки коли в нас щось чешеться і не можна втриматися, а все інше ми повинні робити, аби була певна логіка і результат наших дій.

Я, дивіться, не переконаний в тому, що комітет підтримає вашу Постанову, проект вашої Постанови про звільнення Марченка, навіть якщо ми її включимо. А якщо говорити про Бюро економічної безпеки, то дивіться, ну ми ж з вами проходили дев'ять кіл пекла в 2024 і в 2023 роках, коли ми цей закон проводили. Ми ж з вами чітко даємо собі звіт про те, що є супротив у системи, яка не хоче цієї реформи, не хоче цього перезавантаження. І безперечно, певні конвульсії в агонії від цієї системи ми бачимо і напевно ще будемо бачити найближчим часом. Але саме для того, аби такого роду не було, ну, навіть можливості зірвати щось, ми і передбачили з вами вирішальний голос міжнародників при прийнятті того чи іншого рішення. Тому там можуть бути різні листи від шановного Василя Васильовича, до речі, я вважаю, що все ж таки він має достатній авторитет, аби прислуховуватися до його думки, але тим не менше рішення приймає комісія, в якій переважно за нашим з вами рішенням слово мають міжнародники. Тому там можуть бути листи, там можуть бути вислови окремих членів комісії – представників того чи іншого міністерства, там може бути будь-який процес, але цей процес не зупинити, якщо ми, ну, якщо, власне, міжнародники скористаються своїм переважним правом голосу. А я думаю, що...

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І. Да. Для чого маю бути кворум. А ваші ці бездельники, яких уряд таких же бездельників делегував, вони просто не приходять на кворум сейчас і все. Ну, типу ми ж зараз не у вакуумі говоримо, ми ж говоримо про конкретну ситуацію. Правда ж?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ярослав Іванович, давайте...

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І. І при всій повазі до там Василя Васильовича, таке інше це ж те ж саме СБУ, яке "кришує ігорку", правильно? Я ж не плутаю нічого?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Мені здається...

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І. там є різні, різні крила в СБУ.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да.

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І. Ну, типу я не хочу зараз розбиратися якого з них. Я бачу точно в тому, що тут зараз зривають конкурс і про це вже є, ну, уже факт. У мене ще раз питання: ми як комітет будемо щось робити? Чи далі тримаємо язик там, де ми тримаємо? Ну, дуже просте ж запитання. Ну, я вважаю, що треба викликати всіх...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, вибачте, будь ласка. Давайте без образ комітету, бо мені здається, що це є чи не єдиний комітет Верховної Ради, який точно не тримає язик десь там, да, но і вступає чи не кожного місяця в конфлікт з тим чи іншим органом виконавчої влади, достатньо жорсткий конфлікт, який подекуди призводить до тих чи інших позитивних рішень. Але робити хвили, аби тільки їх робити, мені здається, що це абсолютно деструктивна позиція.

Андрій Мотовиловець, будь ласка. Вибачте, Ніколаєнко, я просто думаю, що Андрій хоче відреагувати тут саме на це.

МОТОВИЛОВЕЦЬ А.В. Дивіться, я хочу відреагувати, тому що ми почали комітет 20 хвилин тому, у нас досить велика кількість поважних і держаних банків, і Голова Нацбанку знаходиться.

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І. Почекають, нічого страшного.

МОТОВИЛОВЕЦЬ А.В. Я прошу вибачення, дивіться, але, ну, та зневага, яку проявляє Ярослав Железняк, називаючи державних чиновників клерками, що міністр відслідковує... це не досить, ну, це ненормально. Я ж знаю, як ви можете вести комітет. Якщо є образа, ми можемо виключати. Но я не можу 20 хвилин виступати, зараз пояснюючи ці звинувачення, образи, які робить Ярослав. Ярослав – представник фракції "Голос", член Погоджувальної ради. Будь ласка, постанова в порядок денний – голосуйте. Є голоси у вас 226 – вносьте. По Регламенту такого повноваження нема, ми не можемо звільнити міністра по постанові. Я вас дуже прошу, він може поставити своє питання на голосування, Якщо члени комітету підтримають, будь ласка, але образи на протязі 20 хвилин людей, які працюють в уряді, я думаю, що це ненормально.

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І. Андрій, а можна...

МОТОВИЛОВЕЦЬ А.В. Я не перебивав, я прошу вибачення.

Дивіться, ми отримали всі зауваження, просили міжнародників, дали міжнародників як в БЕБ, як всіх інших, маємо результат зараз реформи. Коли ми казали, що це не працююча конструкція, нам наполягали, або гроші, або така реформа. Ми все, що хотіли, проголосували. Є порушення закону, будь ласка. Є невиконання постанови, постанова – уряд є, чи може винести, чи не може. Якщо вони так зробили в законі, виконують зараз закон так, як вони бачать, вони мають на це право. А зараз їх викликати, робити якісь публічні конфлікти, для мене це велике здивування.

Я вас дуже прошу, давайте поговоримо про іпотеку, це важлива макрофінансова частина економіки. Давайте про це поговоримо, а не будемо на це витрачати час. У Ярослава є пропозиція. Якщо він продовжує ображати, будь ласка, можете виключити мікрофон. Є пропозиція – поставили, проголосували, набрали, ні, закінчилося питання...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякуємо, дякуємо.

ЖЕЛЕЗНЯК Я.І. Пане голово, можна запитання? Ми прискоримо, я думаю, наш процес.

По-перше, я хочу нагадати Андрію Володимировичу, що мікрофон він буде відключати своїм членам фракції. А якщо ні, то відтреноую так, що на наступному засіданні, бо будете слухати правки все засідання.

Наступне. Я правильно зрозумів, що перший заступник "Слуги народу" визнає те, що уряд: а) не виконує закон, б) це нормально? Я правильно тільки що почув це?

МОТОВИЛОВЕЦЬ А.В. Ні, ви неправильно почули.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, Ярослав Іванович, неправильно, дивіться, він так не говорив. Дивіться, я поясню. Давайте, ми з вами увійшли в розгляд питання, якого в нас навіть немає в порядку денному. Є питання у вас, ми читали з ваших телеграм-каналів, що там зривається конкурс в БЕБ, більше у нас жодних інших джерел нема. Зараз я дав доручення дати запит зривається чи не зривається, я повідомлю про відповідь, і ми вирішимо чи ми будемо розглядати це питання, чи ні. Дякую. Завершили це питання. Андрій Ніколаєнко.

НІКОЛАЄНКО А.І. Колеги, я, розуміючи повністю і поділяючи занепокоєння Ярослава, підтримую Мотовилова, давайте рухатися по порядку денному. Але, якщо у нас і до того, що сказали ви, пане голову, що ми там пишемо, вони не реагують, у нашого комітету, дійсно, найбільша кількість законів, які розглядаються. І достатньо один раз більшості комітету, і вам, як голові, проявити, що послати уряд з його ініціативами і черговими якимись змінами, з якими він приходить, і сказати: ми це не будемо розглядати, допоки ви не виконаєте, не відповісте, не прийдете і не прозвітуєте.

Так, є більшість 226, принаймні, формальних в залі, принаймні формально, але у нас сьогодні вона свій уряд не може поставити так, як потрібно, і тому у нас невиконання закону на 6 місяців. І нам розповідав прем'єр в п'ятницю, хто був, не дуже багато було людей. Але було запитання: чому ви не виконуєте закон? І була чітка норма, двічі це питання Ярослав задавав. Відповідь прем'єра у мене, на жаль, викликало вже іронічний сміх. Тому давайте рухатися по важливо реальному питанню по кредитуванню. А що стосується, я просто запитаю вас. Ми можемо робити вигляд, що ми не знаємо, що зараз офіційний запит, тільки з Ярослава телеграм-каналу можна дізнатися. Всі, хто так чи інакше був причетний до перезавантаження БЕБ, без проблем знає, що поступила неформальна команда це питання саботувати.

Тому просто питання в тому, ми робимо вигляд, що ми це не знаємо, тоді ми розуміємо, що ми теж підпадаємо під тиск, в тому числі, тих же самих партнерів. БЕБ ефективно працює? Неефективно. Треба перезавантажувати? Треба. Не будемо перезавантажувати, нам зараз почнуть прикривати краники і всі ті, хто зараз це не буде, потім будуть "перевзуватися" в останній момент і розповідати, як ми будемо це виправляти, ми вже це проходили. Тому давайте рухатися по порядку денному і давайте просто, і саботуємо як комітет, якісь є пропозиції уряду, і наступний раз вони дуже всіх будуть чути.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Так пішли по порядку денному.

Отже питання по кредитуванню. Дивіться, я хотів би, щоб ми з вами трошки змістили акценти і все ж таки до корпоративного сектору перейшли останнім, бо насправді у нас більш важливі питання, мені здається, якщо пріоритезувати, це питання про кредитування військовослужбовців і ветеранів.

І я хотів би почати з вступної частини, взагалі питання 2 Це є Оселя – друге питання. Перше питання – це, власне, кредитування військовослужбовців.

На сьогоднішній день ми маємо відповідну норму законодавства, яка зупиняє чи перешкоджає кредитуванню військовослужбовців, членів їх сімей, а також ветеранів. Відповідно до статті 14 Закону України "Про соціальний та правовий статус військовослужбовців та членів їх сімей" не нараховуються штрафні санкції, пеня за невиконання зобов'язань перед підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності, в тому числі, банками та фізичними особами. Проценти за користування кредитами крім іпотечних кредитів автомобілів і навіть не іпотечних кредитів, а кредитів щодо придбання майна, яке віднесене до об'єктів Житлового фонду, автомобіля і вітрових електроустановок. І ці положення стосуються військовослужбовців, а також їх дружин,

чоловіків, які призвані на військову службу за призовом під час мобілізації на особливий період та інших військовослужбовців під час особливого періоду, які брали або беруть участь в захисті... Тобто на всіх військовослужбовців.

Таким чином на кредити військовослужбовців, в тому числі колишніх і на їх дружин, чоловіків, крім іпотечних та автомобільних не можуть нараховуватися проценти, штрафні санкції, що спричиняє масові відмови банків у видачі фактично безпроцентних споживчих кредитів військовослужбовцям та членам їх сімей.

Я хочу нагадати вам, що ми, власне, прийняли таку норму Верховною Радою в утарі чергового популізму, йдучи на зустріч побажанням і організацій військовослужбовців чи ветеранів, ветеранських організацій і Кабінет Міністрів з нами в цьому погодився. Єдине, що у нас, як у людей, які займаються банківською сферою вже багато років були застереження і у Національного банку, давайте будемо відверті, також були застереження щодо подальшого кредитування військовослужбовців. Водночас ми все одно прийняли таке рішення і таке рішення, воно має для самих військовослужбовців дуже негативні наслідки. Власне, що робити з цим? Зараз не питання...

ЮЖАНІНА Н.П. Повторіть, будь ласка, яка це стаття.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Стаття 14.

Не пошук винного, а саме питання про те, що робити.

І друге питання пов'язане з першим, це питання «Оселі». Власне, на жаль, у нас сьогодні «Оселя» є базою для іпотечного кредитування взагалі в країні і це свідчить про недостатній рівень розвитку іпотечного кредитування як такого. Але в цьому кредитуванні кількість кредитів військовослужбовцям Збройних Сил і ветеранам, вона свідчить про те, що ця програма не працює. Вона працює з жовтня 22-го року і за цей період 2 тисячі 536 кредитів були надані військовослужбовцям Збройних Сил за контрактом та 341 кредит, лише 341 кредит ветеранам. В чому річ? Зокрема в тому, що за дизайном цієї програми ветерани отримують кредити за відсотком 7, відсотком річних, а військовослужбовці за відсотковою ставкою 3 відсотки річних. Коли військовослужбовець припиняє контракт, він переходить на 7 відсотків. Дивна логіка такого рішення. Але навіть якщо військовослужбовець помирає, то також він втрачає право на 3 відсотки. Ще більш дивна логіка такого рішення. І мені хотілося, щоб, не знаю, чи це Укрфінжитло, чи Мінекономіки, хто автор цієї програми, щоб вони нам пояснили, а чому саме так і що ми хотіли досягти таким підходом.

Там різні є ще пункти, які викликають запитання. Наприклад, для військовослужбовців віком до 25 років включно перший внесок становить 10 відсотків, а від 26 років – 20 відсотків. Максимальний строк кредиту 240 місяців. Тобто дивіться, щоб ми зрозуміли, воно не працює. Як в першому випадку не працює, але ми зараз почуємо з вами банківську спільноту, вони нам пояснять свою політику і свою позицію з цього приводу. Так не працює, працює, але, знаєте, так не в повному обсязі у другому випадку. І нам треба і в першому, і в другому випадку, бог з ними з винними, знайти вирішення цієї проблеми, щоб ми його відобразили в рішенні комітету. Ми сьогодні не будемо голосувати, як завжди, рішення комітету, ми його підготуємо наступного разу. Але так чи інакше, щоб ці всі пропозиції, які були слухними, ми їх врахували і, власне, спробували знайти вирішення цих двох надважливих питань.

Добре. Давайте дамо слово Нацбанку з цього приводу, потім банкам, а потім тому, хто захоче. Пане Андрію.

ПИШНИЙ А.Г. Доброго дня, шановні колеги. Насамперед дякую за можливість поговорити про дуже важливу тему, пов'язану із відновленням кредитування в умовах, коли триває повномасштабне вторгнення. Власне, ми навіть підготували невеличку презентацію, яка дає можливість оцінити ті тенденції, які наразі спостерігає Національний банк, на підживлення яких в тому числі працює. Я хочу нагадати важливі декілька моментів. В минулому році ми ухвалили рішення і затвердили стратегію розвитку кредитування. Це був дуже важливий стратегічний документ, який об'єднав розуміння багатьох учасників цього процесу – Міністерства фінансів, Міністерства економіки, Національного банку, ринку –

визначив шляхи, визначив систему пріоритетів, встановив відповідні параметри, за якими ми будемо вимірювати ефективність наших заходів. Можемо говорити про те, що стратегія вже як рік функціонує як системний документ і вона відповідним чином дає відчутні результати.

Дуже важливо зрозуміти, що питання відновлення кредитування є комплексним. Оця комплексність — це дуже важлива компонента, яка чітко повинна визначати зони відповідальності всіх, хто так чи інакше залучений до цього процесу. Я кажу і про уряд, я кажу і про банки, я кажу і про державні банки, яким сьогодні належить найбільша питома вага впливу на сектор. Я кажу про уряд як власника державних банків у частині визначення стратегії. Ці питання так чи інакше знайшли свої відповіді в тому документі, про який я казав. Я не знаю, чи варто зараз робити цю презентацію, але дозволю собі декілька буквально цифр перед тим, як перейти до питання, яке ви озвучили стосовно військових. З цього приводу у нас також є що сказати.

Наразі за останні 12 місяців до травня 2025 року банки наростили чисті гривневі кредити бізнесу на 95 мільярдів гривень. Серед них кредити мікро, малого та середнього бізнесу на 60 мільярдів, це важливий показник, тому що саме на ньому ми дуже часто фокусуємо нашу увагу. Можемо стверджувати, що фокус на підтримку саме малого, середнього бізнесу, а не великих корпоративних клієнтів дійсно працює. Є тенденція до покращення якості кредитного портфеля — дуже важливий елемент, який, власне, може бути обмеженням, був обмеженням для розвитку. Тому що суттєвим чином обтяжував капітал банків. Протягом 2024-2025 років спостерігається тенденція до покращення якості кредитів, частка непрацюючих кредитів в портфелі юридичних осіб знизилася з 47 відсотків до 37 на 1 травня. Кредити стають більш доступними, ринкові ставки за гривневими кредитами бізнесу в середньому становлять приблизно 15,5 відсотка річних — це фактично доковідний рівень. Це впливає на поступове зменшення ролі субсидійованого кредитування бізнесу. За I квартал цього року портфель чистих кредитів, виданих в межах державних програм "5-7-9" зріс лише на 1,5 відсотка, в той час як за межами програми — на 13,6, що свідчить про те, що саме ринкові кредити на сьогоднішній день превалюють і це те, заради чого, власне, стратегія і створювали, щоб поступово відновлювати органічне... органічний розвиток кредитування, який би відповідав одночасно і кредитному апетиту, який нарощується банками, і відповідно кредитоспроможному попиту, який створює український бізнес.

Важливим елементом, звісно, є проблематика, пов'язана із тими питаннями, які ви окреслили, зокрема, іпотечне кредитування. Це завдання зараз в фокусі Ради фінансової стабільності. Ми фіналізуємо разом з колегами із: Міністерства фінансів, Міністерства економіки, Світового банку, Міжнародного валютного фонду Стратегію розвитку іпотечного кредитування як, знову ж таки, комплексний документ, який окреслить і проблематику, і визначить шляхи вирішення. Також ця стратегія розвитку іпотечного кредитування буде мати на меті імплементацію Директиви Європейського Союзу щодо іпотечного кредитування. Також ми розраховуємо на те, що вона врахує цілу низку пропозицій, які висловлювалися, зокрема, Національним банком щодо відповідного рекалібрування самої програми, зміни її дизайну для того, щоби розширити відповідне охоплення і вирішити ті питання, які на сьогоднішній день, на нашу думку можуть бути вирішені для того, щоб підвищити суттєво її ефективність.

Важливо і я хотів би використати можливість звернутися до комітету з важливим питанням. Ми повинні спромогтися сьогоднішнє засідання використати для того, щоб надати додатковий імпульс розвитку в кредитуванні. І в цій частині у Верховної Ради, зокрема у комітету, є дуже важлива роль, є декілька законопроектів без яких подальший розвиток кредитування буде суттєво обмежений.

Зокрема страхування військових ризиків — це те, що, наше переконання дає відчутний імпульс і іпотечному кредитуванню, і корпоративному кредитуванню, і припливу приватного капіталу. Цей законопроект знаходиться в комітеті на розгляді і я дуже сподіваюся, що ви докладете необхідних зусиль для того, щоб проштовхнути його до зали Верховної Ради. Ми з свого боку готові долучитися до максимально широкої і предметної дискусії.

Другий законопроект про оцінку майна, імплементація європейських стандартів і директив саме в цю сферу, яка на нашу думку також дасть дуже відчутний поштовх, результат, імпульс для того, щоб підтримати розвиток кредитування.

Закон про кредитний реєстр, важко навіть збагнути, що з ним відбувається. Відправляли відповідно на всенародне обговорення, повернули з всенародного обговорення, але не можемо дати раду цьому дуже важливому для розвитку кредитування законопроекту.

Тож я можу запевнити вас в тому, що з боку Національного банку, я думаю колеги мене доповнять, тому що зараз участь в цьому засіданні приймають усі ключові члени правління, які відповідальні за розвиток тих чи інших напрямків стратегії і розвитку кредитування, ми фокусуємо на цьому дуже суттєву увагу.

Я попросив би один із слайдів, який дасть історичне розуміння того, які темпи відновлення кредитування. Будь ласка, третій слайд. Третій.

Ось зверніть, будь ласка, увагу. З моменту ухвалення стратегії розвитку кредитування, а це якраз сталось в другій половині минулого року, темпи зростання чистих і валових корпоративних кредитів на рівні 29 відсотків, відповідно чисті корпоративні кредити на рівні 15 відсотків. Валові корпоративні кредити – це найвищий темп зростання, якщо не брати до уваги післяковідний період. Ми свідомо взяли довідку за останні 10 місяців.

Ми розуміємо, що економіка вражена війною. Війна триває, разом з війною тривають ризики втрати територій, людей, виробництв, створення відповідного тиску, суттєвий тиск на ділові очікування. Але усі разом працюємо над тим, щоб підтримати максимально ті тенденції, які наразі ми вже вважаємо доволі стійкими.

І той факт, що чистий кредитний портфель корпоративного бізнесу гривневий зріс на 29 відсотків, в той час як банки прогнозували, що він зросте лише на 10, говорить про те, що ми йдемо правильним наразі шляхом. І ця тенденція може, і навіть повинна бути підтримана.

І я дуже розраховую, що ті законопроекти, які будуть подаватися Національним банком на розгляд Верховної Ради і комітету, знайдуть і дуже предметну, конструктивну дискусію, і, як результат, відповідну підтримку. Тому що саме вони створять додатковий необхідний імпульс, який підтримає тенденцію до відновлення кредитування.

Я на цьому зупинюсь. Якщо у колег є потреба з боку Національного банку ще розкрити якісь питання, прошу надати таку можливість. Катерина Вікторівна.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Просто, Андрій Григорович, ми, чесно кажучи, не почули про військових.

РОЖКОВА К.В. Якщо можна, Андрій Григорович, якщо дозволите? Або ви, або я.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

ПИШНИЙ А.Г. Так. Щодо військових. Давайте я почну, напевно, з питання щодо масовості скарг, це важливий елемент. Я попросив команду підготувати довідку. Наразі щодо загальної кількості опрацьованих Національним банком звернень і скарг у 2024 році надійшло 669 скарг з усіх питань, які так чи інакше стосуються сфери військовослужбовців.

І, як свідчить аналіз звернень споживачів фінансових послуг, що надійшли за період, увага, з 19-го року по 25-й рік, проблематика відмови в наданні кредиту військовослужбовцям наразі не вбачається масовою. Протягом зазначеного періоду від споживачів з числа військовослужбовців до Національного банку надійшло 13 звернень щодо відмови в наданні кредиту.

Варто зазначити, що зазвичай військовослужбовці та/або їх дружини, чоловіки повідомляють про свій статус вже після укладання договору про споживчий кредит. Причиною у відмові у кредитуванні військовослужбовців може бути не лише статус військовослужбовця, але і низька кредитоспроможність потенційного позичальника, негативна кредитна історія, включення потенційного позичальника до реєстру осіб, яким обмежено доступ до гральних закладів та/або участь в азартних іграх, або ж невідповідність іншим критеріям, які визначаються фінансовими установами самостійно.

Щодо практики зниження або анулювання вже наявних кредитних лімітів, проблематика на основі фактичних звернень наразі також не є масовою. Так за період з 8

серпня 2019 року по 1 червня 2025 року надійшло лише 4 звернення від споживачів фінансових послуг, які мають статус військовослужбовця щодо анулювання кредитних лімітів після надання пакету документів, що підтверджують правовий статус військовослужбовця.

За результатами аналізу Національного банку існуючих на ринку практик вбачається, що фінансові установи в основному, а не банківські, збільшують комісійну складову плати за кредит, сплата якої військовослужбовцями не обмежена за законом відносно процентів за кредитом. Якщо така практика є універсальною... Але така практика є універсальною і стосується лише кредитів військовослужбовцям чи членам сімей.

Отже наразі, якщо говорити щодо масовості, статистика свідчить і ми свідомо слідуємо за цими речами, розуміючи наскільки чутливою є ця тема. Немає наразі масових звернень до Національного банку. Натомість ми бачимо, що активно ця тема обговорюється в інформаційній площині. Причини, пане голову, дуже чітко окреслили.

У 2014 році було ухвалено рішення і ми розуміємо чому воно було ухвалено. У 2022 році було ухвалено ще одне рішення і ми також розуміємо чому воно було ухвалено. Для того, щоб військовослужбовці, які захищають Україну, саме в цей перший момент не відчували відповідного тиску цих зобов'язань. Але ми три роки насправді вже воюємо, повномасштабне вторгнення триває і 10 років війна, і ми так, і не спромоглися знайти адекватні джерела компенсації цієї соціальної пільги, і цього захисту, який повинен надавати закон.

Немає безкоштовних депозитів. Немає на сьогоднішній день банків, які не повинні покривати операційні резерви, операційні витрати свої. Через це для того, щоб бути абсолютно відвертим і щирим, ця розмова повинна бути саме навколо того, де, за рахунок яких джерел відповідні компенсаційні механізми можуть бути сформовані для того, щоб ця пільга реально запрацювала. Національний банк готовий до цієї предметної розмови.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дивіться, Андрій Григорович, я повністю погоджуюся з 90 відсотками того, що ви говорите, крім констатації проблеми. От не можна так, щоб було, як, знаєте, в тому анекдоті, що спеціалісти кажуть, що жити стало краще, а люди кажуть, що гірше. Так вони ж не спеціалісти.

Мені здається, що нам аби вирішити проблему, нам треба її, по-перше, констатувати. Те, що у вас небагато скарг, ну може просто до вас не йдуть люди. Але у нас тут є присутній Гороховський, який публічно від банківської спільноти констатував цю проблему. І проблема ця не просто там є, вона достатньо масштабна ця проблема. І, якщо ми хочемо її вирішити, а я з вами погоджуюся, що вирішити її треба в той спосіб, який ви пропонуєте. Так от, якщо ми її хочемо вирішити, треба її показати. Тобто визнати її треба, нам з вами треба її визнати. Тому, будь ласка, Гороховський. І, вибачте, будь ласка, колеги народні депутати просто, власне, з нього почалося, давайте послухаємо аби в нас була повна картина перед тим як будемо обговорювати.

ГОРОХОВСЬКИЙ О.В. Да, вітаю Даниле Олександровичу! Шановні члени комітету! Вітаю Андрій Григорович, я хочу подякувати перш за все Національному банку за ті зусилля, які кожний день вони докладають до того, щоб тримати фінансову систему в умовах війни в тому стані, який є і якщо б у нас були великі проблеми у фінансовій системі, то те, що ми проходимо казалося би ще набагато гіршим.

Що стосується питань кредитів військових? Так, дійсно, це почалося з обговорення в соцмережах, і ті рішення, які були ухвалені щодо цього закону, вони досить популістські. Я розумію, чому вони уклалися, але вони порушують три принципи кредитування, які вказані в книжках по економіці. Тобто у кожного кредиту є такі властивості як терміновість, платність та зворотність. Через безкоштовні кредити ти не маєш платність, ти маєш стимулу для позичальника повертати його, і тому немає в нього і терміновості. І я розумію, що дуже важко це виправляти, тому що жодна влада в цих умовах, які зараз є не піде на те, щоб щось якось погіршити для військових. І це буде неправильно. До речі, незрозуміло за рахунок чого, як казав Андрій Григорович, це покривати. Я коли про це думав, мені здається, що для

цього, для цієї ситуації, в якій ми опинились, є дуже простий і єдиний вихід в тих умовах, які є. Тобто і це, мені здається, можливо зробити дуже швидко, навіть за тиждень. Наприклад, під егідою Національного банку ті банки, які залучені в обслуговуванні військових, через які відбувається виплата зарплатні військовим, повинні... і ми також, у нас небагата кількість військових, але Монобанк також, мені здається, готовий до цього приєднатись, повинні підписати меморандум, в якому вони візьмуть зобов'язання встановлювати кредитні ліміти безкоштовні для військових у межах тієї зарплатні, яку військові отримують через ці банки.

Тобто сьогодні ми маємо ситуацію, що військові отримують величезний обсяг зарплати, за який, наскільки мені відомо, банки, які обслуговують цю зарплату, не сплачують відповідну плату військовим, не сплачують відповідну плату держбюджету, який обирає ці банки як уповноважених. Єдиний вихід – банки повинні взяти зобов'язання хоча б у межах тієї зарплатні, яку отримують військові через них, надавати їм можливість кредитування, так, безкоштовного. Це буде лояльність, але це буде лояльність хоча б яка описує, де брати безкоштовні кошти. Єдине що, на мій погляд, треба відрегулювати – це питання, що якщо цей кредит не повертається або є якесь порушення зобов'язань, то тоді позичальник повертається на стандартні умови кредитування. І це буде стимулювати платіжну дисципліну і зворотність всіх кредитів, іншого варіанту шукати гроші в бюджеті зараз немає можливості, ми бачимо, який дефіцит бюджету. Тому мені здається, що це знову повинна бути якась відповідальність банків, але ми маємо ту ситуацію, в яку нас попередники опустили, що з цим робити. Дякую за те, що запросили.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Тобто ви бачите можливість кредитування за рахунок тих грошей, які отримуються обслуговуючими банками при виплаті...

ГОРОХОВСЬКИЙ О.В. Наприклад, у обсязі середньомісячної зарплати за останні три місяці, отриманої в якомусь банку, цей банк зобов'язаний встановити кредитний ліміт на картку безкоштовний в обсязі цієї зарплатні. Так, це буде, мені здається, чесно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

МУСІЄНКО Д.В. Колеги, я також хочу прокоментувати. Дмитро Мусієнко, ПриватБанк, якщо дозволите.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так.

МУСІЄНКО Д.В. Пропозиція пана Гороховського абсолютно неможлива, тобто ми не можемо навіть в рамках зарплати, які виплачуються військовим, надавати безкоштовні кредити. Те, що пан Гороховський озвучив спочатку, на яких умовах видаються кредити, власність, повернення і так далі, так само це стосується будь-яких кредитів. Да, ми банк, в якому обслуговується достатня велика кількість військових. Ті гроші, які там є в нас на ліквідність, вони вкладаються в державні цінні папери, таким чином ми підтримуємо економіку України. Надавати кредити безкоштовні військовим, звичайно, це гарна популістська заява, але це абсолютно неможливо з точки зору економічної доцільності. Що стосується кредитування військових...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Дмитре, дайте на це ж питання, дайте я просто уточню. Дивіться, хочу запитати у вас щодо... два питання. Перше, який обсяг прибутку отримав ПриватБанк в порівнянні з довоєнними роками? І в питанні щодо отримання цього прибутку і, власне, тих умов, в які була поставлена держава, вимушена створювати такі умови, щоб ви були такими надприбутковими. Ви ж не ставите питання про те, що ви відмовляєтесь від частини цього прибутку, правда. Це перше питання. Друге питання...

МУСІЄНКО Д.В. Давайте щодо прибутку. Дійсно, ПриватБанк отримав до оподаткування, до сплати податку з прибутку приблизно 72 мільярди гривень. 50 відсотків ми сплатили державі в якості податку на прибуток і 80 відсотків ми сплатили дивідендів державі. Тому весь прибуток, який ПриватБанк отримав, фактично отримано... порахуйте 50 відсотків тільки податку, 80 відсотків ми сплатили дивідендів. Тобто весь прибуток, який Приватбанк зробив, у відповідності...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дякую вам за відповідь цю, але я ж не звинувачував, що пан Дмитро отримав цей прибуток. Держава є власником, і нормально, що власник отримує ці

гроші від Приватбанку. Я просто говорю про прибутковість і про джерела виконання тих чи інших програм, які вимушено, напевно, може покласти на себе банківська спільнота за власним внутрішнім меморандумом, умовами власними внутрішніми, дещо пріоритезувавши, ну, скажімо так, свої інтереси в контексті тих обставин, які склалися, від досягнення цілі, досягнення прибутку до, скажімо, обслуговування військовослужбовців у тих моментах, в яких це є необхідно. Тим більше, що банки, і я так розумію, що це мав на увазі Гороховський, зацікавлені в обслуговуванні зарплатних проєктів з військовослужбовцями. І власне, Приватбанк міг би і відмовитися від такого...

ГОРОХОВСЬКИЙ О.В. Так, ми готові обслуговувати всіх військових на тих умовах, на яких я сказав. Тобто якщо військові отримують зарплатню через Монобанк, усі отримають безкоштовні кредитні ліміти в обсязі зарплати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Бачите, прекрасна заява.

МУСІЄНКО Д.В. Давайте, що стосується там, по порядку, по росту кредитування те, що озвучив вже Андрій Григорович, у минулому році, в 24-му році, ріст роздрібного кредитування був приблизно 40 відсотків по системі, там 58 мільярдів був ріст чистого кредитного портфелю. З них Приватбанк збільшив цей ріст на 20 мільярдів, найбільший ріст по системі. У цьому році за чотири місяці по статистиці Національного банку ріст кредитування склав 8 відсотків там 73 з копійками. І знову ж таки найбільший ріст кредитування забезпечив Приватбанк – 6,5 мільярда. Що стосується участі банку. Приватбанк – єдиний банк, в якого є повний перелік всіх кредитних продуктів, включаючи іпотеку, автокредитування, беззаставні кредити.

Щодо іпотеки, «Оселя. Ми займаємо друге місце з точки зору «Оселя...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, у нас не звіт зараз Приватбанку. Не звіт, не звіт Приватбанку. Вибачте. У нас інше питання, яке обговорювалося. Те, що Приватбанк є успішним, ми бачимо по результатах вашої роботи, по вашому прибутку. Слава богу, що ви отримуєте такий прибуток. І переважно, переважно не за рахунок кредитування, а переважно за рахунок розміщення своєї додаткової ліквідності в державних цінних паперах, які є безризиковими. Тому не наводите тень на плетень. Дякую.

МУСІЄНКО Д.В. Я не навожу тень.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Будь ласка, Мотовиловець, потім Ніна Петрівна.

МОТОВИЛОВЕЦЬ А.В. Друзі, дійсно я також дякую, що ми під час війни третій рік розмовляємо про те, що ми можемо зробити краще.

Я хочу вас трошки повернути в політичний контекст, в якому ми знаходимось. Ми зараз голосуємо множинне громадянство для того, щоб люди мали право сюди повернутися. Багато родин військових знаходяться за кордоном. Коли буде закінчення війни, буде питання конкуренції за *(Нерозбірливо)*, де вони будуть жити і як вони будуть жити. Сили оборони складають вже більше мільйона людей. Це питання до банків, до міністерств. Як ми працюємо з хлопцями? Чи знають вони про наші продукти? Як ми можемо зробити так, щоб вони могли отримати можливість отримати квартиру. Дати в кредит. Ми готові з вами розмовляти, ми хочемо просто розширити цю дискусію значно, тому що ми готові говорити про різні інструменти. Ми готові питати, скільки ветеранів отримували? Чому для них змінюються відсоткові ставки.

Данило Олександрович задав дуже конкретні питання. Чи ветеран є військовослужбовцем чи ні? Що буде з хлопцем, якщо він загинув? Дивіться, ці питання треба проговорити. Я розумію про строковість. Друзі, ми готові говорити про іпотечні цінні папери. Ми вже проголосували всі закони, які ви просили. Давайте піднінемо рівень цієї дискусії. Крім повернення людей, це питання росту ВВП. Якщо ми не будемо вимагати від наших громадян стимулювати попит, щоб вони витрачали гроші, щоб вони тут залишилися, ми не бачимо росту ВВП. Це неможливо. І це важливе державне завдання. Ми кажемо не тільки про іпотеку, ми можемо казати про оренду з правом викупу. Ми готові говорити про лізинг квартир. Але ми дуже хочемо, щоб вони залишалися тут, і щоб вони були прив'язані, і

щоб був прив'язаний не тільки паспортом України, яким вони захистили всю країну, а і майном, яке буде в їх праві власності, це дуже важливо.

Також можна окремо говорити про хлопців, які залишаться у силах оборони після перемоги. Їх буде дуже багато, і нам дуже важливо, щоб вони залишились. Я дуже хочу бачити тут не тільки Міністерство ветеранів, але й Міністерство оборони. І нам просто треба об'єднатися всім разом і сидіти, і думати про це. Данило Олександрович зібрав цей комітет задля того, щоб, перше – не робить вигляд, що все гаразд. У нас червоний телефон як у членів комітету від того, що відбувається з банками військових. Дивіться, Національний банк, вони не будуть набирати телефон Національного банку, дивіться, вони набирають депутата, дуже швидко пояснюють, як до них ставиться банківська система, кидають трубку і кричать нам: "Ми повернемося". І це є проблема, ми хочемо поговорити з вами, і це велика предметна дискусія, яку треба розмовляти.

Чудово розуміємо про проблему з ресурсом. Дивіться, ми ж тут, ми ж не відірвані взагалі. ПриватБанк, скажіть, будь ласка, скільком військовим ви відмовили, яка кількість, які проблеми? Ну ми ж просимо вас про відверту розмову, банк... Я прошу вибачення, пан Гороховський пропонує свій вигляд. Ми хочемо професійної великої дискусії з цього питання, ми хочемо дані: скільки людей звернулося, скільки їм відмовили, чому ви їм відмовили, які в них є проблеми? Давайте про це поговоримо.

Дивіться, я дуже хочу, щоби військовий знав, що держава доплачує за нього і що це коштує стільки-то, стільки-то. Мабуть, ви можете випустити іпотечну цінну бумагу, яку ми будемо купувати. Дивіться, ми повинні знайти цей шлях, як ви будете спокійні, що держава вас не кине, будь-який бюджет. Тому що ми з вами можемо піти, в наступному скликанні нас не буде, і ви можете не отримати гроші з бюджету. Я розумію ваші ризики чудово, тому що бюджет приймається раз у рік. Друзі, я вас дуже прошу про це проговорити. А мені, зараз мені, члену комітету, не вистачає даних, взагалі я не отримав всіх даних. Дякую.

_____. Я не знаю, відповісти вам, чи Андрій Григорович, бачу, руку підняв, мабуть, там.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, Пишний, будь ласка.

МУСІЄНКО Д.В. Щодо кредитування військових. У нас по «Оселі військові»...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я Андрію Григоровичу дав слово.

ПИШНИЙ А.Г. Так, пане голову, дякую за можливість висловитись. Це важлива насправді дискусія, тому що вона на порядок денний ставить питання того, що держава в першу чергу повинна забезпечити єдині правила гри. В Україні функціонують не два банки: лише Приват і Моно. І військовослужбовці повинні отримати доступ до усієї фінансової системи, до усього сервісу, який надається і банками, які належать міжнародних фінансовим групам, і державними банками, і українськими приватними банками. Банківська система може надати необхідний сервіс, а держава повинна надати відповідні правила гри.

Те, про що ми наразі обговорюємо, - це, скоріш, ви знаєте, такий спосіб ситуативного підходу до вирішення нагальної і дуже чутливої проблеми. Ідея, з якою виступив Олег, на рівні Національного банку не розглядалась. І, судячи з реакції Дмитра, я зрозумів, банки також її не обговорювали на рівні асоціацій.

Чи може вона бути предметом обговорення? Ну, напевно, так, може бути предметом обговорення. Але найважливішим є все ж таки питання створення єдиних правил гри і обговорення того питання, як ми потрапили в цю ситуацію, коли з 2014 року ця пільга діє, коли у 2022 році ця пільга була підтверджена, і коли у 2025 році ми всі обговорюємо питання, що наші військові не отримують належного.

Якщо ми будемо чесні, відверті і перед собою, і перед ринком, і перед військовими – я зараз кажу в першу чергу як Голова Національного банку, - ми повинні знайти комплексне, системне рішення, яким можуть скористатися усі. І ці правила повинні побудовані бути в першу чергу на рішенні, яке, цілком можливо, повинно бути сформоване на рівні уряду, Міністерства фінансів і проголосоване парламентом. Якщо в межах якоїсь маркетингової стратегії той чи інший банк вирішив побудувати свою взаємодію з цією категорією поважних

клієнтів іншим якимось чином, це його маркетингове право. Якщо держава як власник державних банків визначить для них інший пріоритет, ніж отримання прибутку, то це їхнє право, але наразі державні банки функціонують з метою отримання прибутку і ті результати, які продемонстрував Мусієнко, ті результати, які продемонстрував Ексім, Ощад, решта державних банків, не потребують насправді, не вимагають щоб вони виправдовувалися, навпаки банківська система стала п'ятою за рівнем наповнення державного бюджету, такого ніколи не було. Так, ми розуміємо структуру цих доходів, але водночас ми бачимо як вона наразі змінюється і змінюється вона на користь в першу чергу кредитної підтримки.

Один лише факт наведу, банки за один рік, а рік тому банки підписали Меморандум про кредитну підтримку на пільгових умовах відновлення енергетичного сектора. Банківська система надала 18 мільярдів кредитів, які дозволили насправді розпочати, збудувати і до тепер будуються майже 710 мегават енергетичних потужностей. Тобто самосвідомість у банківської системи є, я бачу її, я її відчуваю, не треба навіть з окремими закликами до них звертатися. Вони дуже відповідально до цих речей ставляться.

Але давайте сконцентруємося на пошуку системного рішення, з яким ми можемо з вами говорити не лише з Приватом з позиції сили, тому що він – державний, а яке буде зрозуміле для міжнародних фінансових груп, адже вони також є на ринку і також обслуговують відповідно цю категорію клієнтів. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Андрій Григорович, дивіться, я насправді... напевно, кращого адвоката у банківській системі важко знайти, бо так, як ви подаєте їхні досягнення, то дійсно хочеться роздати ордени. І тут нічого поганого нема, дійсно показники надпозитивні. Хоча хочу вас повернути до того, що ми дійсно розуміємо структуру цих доходів і розуміємо витрати цієї прибутковості і надвисокої ліквідності, тобто ми це все розуміємо, тому давайте все ж таки не перебільшувати, скажімо так, комерційний геній наших банкірів, а бачити ситуацію об'єктивно.

І ще хочу нагадати один такий момент, що ми з вами в 2025 році, в 2024 році ви виступали проти цього, але Верховна Рада прийняла інше рішення. А от в 2025 році ми підтримали вашу позицію щодо не введення додаткового податку на банки, в розмірі 50 відсотків, і ми не будемо цього робити. Ми не будемо цього робити, я про це заявляв вже попри те, що показники 2025 року можливо ще кращі будуть, ніж показники 2024 року.

І можливо, якщо ми ситуацію, як ви кажете комплексно і системно підходимо до неї, а ми так і прагнемо робити, то можливо якраз оцей факт і зможе переконати наших шановних банкірів в тому, що треба десь до безперечно основної і головної функції їх в забезпеченні прибутковості додати ще і трошечки соціальної функції. А особливо в контексті того, що все ж таки держава володіє 60 відсотками банківської системи і хочеш-не хочеш, але має певний вплив на неї.

Ще раз, я хочу, зараз Ніна Петрівна, після Ніни Петрівни хочеться мені запитати Мінекономіки, про вашу пропозицію, Андрій Григорович, щодо власне фінансування цієї програми і їх бачення в фінансуванні цієї програми, бо насправді по великому "Гамбургському рахунку" це рішення є... Скажімо, якщо ми говоримо про ту чи іншу... звільнення від відсотків, то, безперечно, хтось повинен за це платити. Ну, тут же нема, власне, більшовиків. Ми розуміємо всі, що гроші не беруться нізвідки, вони перекладаються з кишені одного до кишені іншого. І це також зрозуміло. Але якраз рішення, яке лежало б посередині між комерційним інтересом банків і участю в його вирішенні держави, мені здається, воно було б тут слухним і було б тут якраз правильним. І знайти таке рішення, безперечно, це завдання і Національного банку, і Кабінету Міністрів разом. А нас, безперечно, таке рішення підтримати. Да, Ніна Петрівна, будь ласка.

ЮЖАНІНА Н.П. Ви знаєте, мені здається, ми трішки не з того розпочали: говорити про проблему в існуючій, там, 10 років чи більше вже нормі закону, не проговоривши саму систему, як вона працює. Давайте тоді розберемося, як взагалі працює програма іпотечного кредитування «Оселя».

Адміністратором її є Укрфінжитло. В Укрфінжитло протягом 2021, 2022 і 2024-го років уряд влив цінні папери на 70 мільярдів гривень за ставкою 19,5 відсотка. Виплата щорічно Укрфінжитлу по цих облігаціях – 10,8 мільярда гривень.

Далі схема яка йде. Далі виконання своїх завдань Укрфінжитло кредитується в банках під 18,8 відсотка. А потім ті банки, з якими співпрацює Укрфінжитло, надають кредити під 3, під 7 відсотків, і, звісно, компенсувати різницю має Укрфінжитло.

Давайте зараз на схемі побудуємо, як в сумах, от наприклад, за ці роки скільки вже Укрфінжитло отримало відсотків на ОВДП, скільки вони передали в роботу вже коштів своїх, отриманих, і на яку суму видано іпотечних кредитів. Та це ж зовсім малі суми... Скільки ви там на початку назвали, пане голову, на 18 мільярдів за всі ці три роки надано іпотечного кредитування по цій програмі. В мене питання тоді: навіщо ви зараз говорите про якісь нові пропозиції, де шукати, за чий рахунок, що робити, 3 відсотки покривати, які не мають сплачувати військовозобов'язані, чи взагалі про кредитування ви говорите? Давайте розберемося, а де гроші, наші гроші, які з державного бюджету виплачуються Укрфінжитлу, а потім перейдемо до другого питання.

І я хотіла б, пан Андрій Мотовиловець, щоб ви чули, а скільки ж вартує це все військовослужбовцю, який прийшов за кредитом. Крім того, що він має заплатити відразу перший платіж 1 відсоток від суми кредиту мінімальний, одноразово сплатити таку комісію, далі внести 20 відсотків вартості обраного житла, далі заплатити 0,25 відсотка страхованого внеску, далі заплатити додаткові ризики на пошкодження 1 відсоток і ще додаткова комісія банків з кожної угоди до 4 відсотків річних. Та ви поррахуйте!

Не йдуть військові за цими кредитами по зовсім іншій причині. Тому що це абсолютно не підйомні гроші в будь-якому випадку. Якщо зараз по колу прорахувати всі ці платежі, то ми ужаснемося, як працює доблесна банківська система на забезпечення військовослужбовцям, або щось у владі не спрацювала ця ув'язка саме для запропонованого механізму забезпечення іпотечним житлом.

Де, хто, що не знає? Чому не спрацює так система якісно, як ви весь час говорите? Тобто тут на цьому етапі, де гроші діває Укрфінжитло за ці всі роки? Де вони зараз?

Скільки насправді витрачається на покриття відсотків різниці, наприклад, між 3 відсотками, 7 і річною? Друге питання.

Третє. Так а в який разовий платіж військовому обходиться придбання? Тому що якщо далі дивитися, у кого вони можуть придбати це житло, то коло будівельних компаній обмежена. І оцінка житла, яка відбувається, теж несправедлива.

Ось військовослужбовці, я зараз читаю листа про те, що оцінщик, який прийшов оцінити це житло, занижив його на 20 відсотків, решту я маю доплатити своїми грошима. Тобто система взагалі розбалансована. Про яку зараз ми говоримо проблему, якщо до неї ще існує два блоки проблем? Можливо, я не знаю, ця стаття, на яку ви посилаєтесь, 14 про звільнення від сплати штрафів і іншого це і справді впливає якось на процес. Але проблема в іншому і вона полягає в тих блоках питань, які я щойно озвучила. Я з 22-го року слідкую за цією програмою, весь час пишу, пишу і запитую в Мінветеранів. Ось нещодавно у Верховній Раді на "годині запитань до Уряду" запитувала так скільки все-таки військовослужбовців і ветеранів чи ветеранів отримали житло по програмі «Оселя. Знаєте, скільки мені сказали? Сім тисяч. Сім тисяч. Хто набрехав? Я взагалі не можу зрозуміти навіщо. Я сиджу з місця і оперувала тими самими цифрами на той час, чи 280 було ветеранів, отримано всього кредитів, чи щось таке, мені говорять 7 тисяч. Тому насправді проблема колосальна. Якщо ми відверто хочемо її вирішити, давайте розберемося по блоках, я тільки так бачу вирішення питання. А зараз піти в зал і скасувати статтю 14 чи внести в неї корегування я категорично проти, тому що до цього ще є інші проблеми, які ми маємо вирішити, а потім уже говорити про 14 статтю.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Дивіться, у мене питання зараз до Мецгера, є? Дивіться, по-перше, відповідаючи Ніні Петрівні тими даними, що є у мене, – це 15 тисяч 647 кредитів на загальну суму 25,5

мільярда гривень програма «Оселя, з яких 2,5 тисячі – це військові, ветерани – 341. Дивіться, Ніна Петрівна, тут що треба розуміти? Ту проблему, яку ми тільки що обговорювали, вона пов'язана з «Оселею, але не напряду. Чому? Тому що якраз для придбання житла ця пільга не діє військовим.

І, напевно, правильно не діє, бо це дає можливість розвиватися «Оселі. Але те, що «Оселя не працює для військовослужбовців саме, саме для військовослужбовців, нас цікавлять військовослужбовці зараз, це також очевидно. І нам... ми, я би також хотів би пояснення від менеджера цієї програми почути щодо того, чого не працює – перше питання. А друге питання, я на початку нашої розмови ставив його: а чому у вас змінюється відсоток? Чи ви на це відповісте, чи Мінекономіки, хто – я не знаю. Але чому у вас змінюється відсоток з 3 до 7, якщо він звільняється? Тобто де логіка в цьому, де тут таємний якийсь зміст? І чому ми повинні, власне, ну, робити такі "прекрасні" рішення? Будь ласка, Євгене.

МЕЦГЕР Є.В. Доброго дня! А на яке питання відповідати?

ГОЛОВУЮЧИЙ. На обидва.

МЕЦГЕР Є.В. Бо тут дуже, дуже було багато питань.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Обидва питання.

МЕЦГЕР Є.В. Стосовно все-таки, мабуть...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, я поясню, дивіться, перше питання: чому не працює? Друге питання: чому такі умови? Дякую. Да, будь ласка, увімкніть звук, буде так краще.

МЕЦГЕР Є.В. Вибачте, будь ласка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да.

МЕЦГЕР Є.В. Доброго дня! Да, по статистиці, перше. Перше – це все ж таки програма сфокусована на військових і на силовому блоці, тому що половина з усіх прокредитованих позичальників – це військові, це силовий блок, це не тільки люди за контрактом, це люди, які віддали своє життя служінню державі, працюють в ДСНС, працюють в прикордонній службі, працюють в ГУР, і також представлені на лінії зіткнення, на лінії фронту. Тому дев'ять тисяч плюс військовослужбовців і їх сімей отримали кредити в «Оселі – це 50 відсотків плюс.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, давайте...

МЕЦГЕР Є.В. Тому...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте, це дуже важливе питання. Вибачте, будь ласка, що я вас перебиваю, вибачте. Мінветеранів, будь ласка, це ваша цифра: дві з половиною тисячі військовослужбовців. Приходько.

МЕЦГЕР Є.В. Військовослужбовці... А, вибачте.

ПРИХОДЬКО Р.В. Да. Бажаю здоров'я, шановний Данило Олександрович, всі присутні! Дякую за можливість і підняте питання. Дійсно максимально актуальне. Максимально коротко. Значить, дійсно, проблема катастрофа. Для нас об'єктивно тільки 389, точно цифра ветеранів війни скористались даною програмою. Зазначу в чому ключові там проблеми, ризики там, на нашу думку, на сьогоднішній день.

Перше питання, що стосується військовослужбовців? Ми говоримо тільки про контракти. Але повномасштабна війна це переважна більшість мобілізованих військовослужбовців, а не контрактників. І знову ж таки, якщо взяти, порівняти середній, скажімо так, рівень забезпеченості мобілізованого і середній рівень забезпеченості там офіцера-контрактника, то, очевидно, що контрактники набагато більш забезпечені, тому відповідно у нас тут є просідання.

Наступна складова це зміна відсотку в разі отримання поранення. Уявімо собі, що у нас військовослужбовець, який сьогодні має високе грошове забезпечення, ну там дійсно не нам зараз оцінювати там вартість його грошового забезпечення. Але тим не менш це сталий стабільний дохід, в разі отриманого поранення важкого, він автоматично після реабілітації звільнення з військової служби потрапляє у відсоток 7. Сім відсотків, нагадаю, що цей відсоток не для ветеранів війни, це для всіх громадян в тому числі ветеранів війни. Тобто це не ветеранський, це загальногромадянський відсоток.

Далі, мабуть, найбільш складна, що стосується ветеранів війни складова, це кредитні історії. Адже у нас у відповідних механізмах кінцеве рішення у будь-якому випадку приймає банк, який даватиме чи не даватиме кредит. Очевидно, що на всіх кредитні історії нормальні. Але чи варто зауважити, що ветерани це всього-на-всього два відсотка із наданих кредитів від загальної чисельності.

І питання в наступному: достатньо довго ми їхали за рахунок прямих субвенцій, тобто державним бюджетом передбачались кошти і, там завдячуючи Президентів, достатньо високі кошти, незважаючи на складність там економіки і спроможності бюджету, вони виділили. Але на сьогодні у нас діє виключно одна програма, яка забезпечує ветеранів з інвалідністю першої і другої групи по повній субвенції, всі інші у нас ні. У нас сьогодні понад 1 мільйон 300 тисяч учасників бойових дій за період російсько-української війни і порядку 130 тисяч ветеранів з інвалідностями, і в тому числі третя група. Третя група у нас не охоплена в цілому

Тому, якщо говорити в цілому про реалістичність застосування такого інструменту для забезпечення житлом ветеранів війни, то це більш фінансова іпотека, аніж соціальна. Тут обов'язково потрібно враховувати цю складову і думати над зміною підходів до цього питання. Адже, на жаль, в будь-яких з конструкцій таких сьогодні треба констатувати, що вона не працює. Ми готові долучатись максимально до розробки і комунікації відповідних програм. Але зазначу, що сьогодні цей виклик дуже великий, запит дуже великий. У нас сьогодні припинена 280 Постанова. Зазначу, це постанова, якою передбачались субвенції для учасників бойових дій за період АТО, переселенців з Донецької, Луганської областей і Автономної Республіки Крим. Сьогодні така програма не діє і, умовно, з повномасштабного вторгнення, з початку, з 2022 року всі, хто є ВПО, ветерани, вони ідуть по якимось таким подібним механізмам, але, очевидно, що статків і якогось майна у них там немає. Відповідно людина стала вимушено переселеною і забезпечити можливість сталого фінансування такої програми у разі, якщо вона не є діючим військовослужбовцем за контрактом, у неї фактично немає. Це об'єктивний опис. Дякую за можливість висловитись.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Будь ласка, Євген, продовжуйте.

МЕЦГЕР Є.В. Дякую. На жаль, пан Руслан, мабуть, не там слідкував, що ми постійно звіряємо дані з Міністерством ветеранів. І програма просто побудована так, що людина, вона визначає себе, наприклад, як медик або як військовий за контрактом, або як ветеран. Тобто нам цього достатньо і банківській системі достатньо. Тому людина може мати два-три статуси і відзначити, що вона, наприклад, медичний працівник вже після військових дій. Тому статус ветерана ми просто після... з Міністерством ветеранів звіряємось даними. Остання звірка була наприкінці осені, і в нас статусу ветерана мали людей більше ніж 4 тисячі осіб. Тому ніяких 380... 4 немає. Це ті люди, які визначили себе ветераном на початку, коли здавали заявку, тобто заповнювали заявку в цифровому форматі в Дії. Дія – це цифровий процес, він побудований так, що ми не можемо опитування робити. Це дуже прозоро, дуже швидко. Ви розумієте, що заявка заповнюється хвилину і за хвилину ти отримуєш відповіді від банківської системи автоматично порашовані. Тому якщо вам треба, дійсно, реальні цифри, ми їх можемо дати. Це більше 4 тисяч ветеранів, це більше 9...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пан Євген, вибачте, вимушений вам просто вимкнути зараз, ви не чуєте просто мене. Ще раз, давайте ми пройдемося по цифрах. У нас всього військовослужбовців і ветеранів, тільки що ми почули від Мінветеранів, 1 мільйон 300. Іпотекою скористалися, за вашими даними, тобто за даними Мінвету, – 2,5, тисячі. За вашими даними – 9 тисяч скористалися. Тобто це не тільки, наскільки я розумію, УБД, це і правоохоронці також, це, ну, тобто ті всі, які прирівняні... військовослужбовці і всі, які прирівняні до військовослужбовців. 9 тисяч, правильно?

МЕЦГЕР Є.В. Так точно, більше 9 тисяч – це військові, контрактники і силовий блок, тобто ДСНС, ГУР і інші спецпідрозділи.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А з 9 тисяч 4 тисячі – це ветерани?

МЕЦГЕР Є.В. 4 тисячі взагалі з 18 тисяч отриманих кредитів мають статус ветерана, тобто це може бути вже людина і цивільна, ветераном, там, не 2022 року коли стала, не 2023-го, а, там, в 2014-му, 2025-му, ветеран. Статус ветерана – 4 тисячі осіб мають, трішки більше.

ГОЛОВУЮЧИЙ. ... це плюс чи це в тому числі?

МЕЦГЕР Є.В. В тому числі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. В тому числі з 9 – 4 тисячі. Але, навіть якщо взяти ваші цифри, от ви не вважаєте, що якщо у нас більше 100 тисяч ветеранів, в тому числі осіб з інвалідністю, 130 тисяч загалом, а всього 1 мільйон 300 загалом, що це не співставні трішки цифри? Ми ж розуміємо, що серед них попит на житло, на нове житло, ну, він шалений. Я не знаю навіть людини, який би сказав: "Ні, мені не треба". Можливо, щось... *(Не чути)*

МЕЦГЕР Є.В. Да, нема питань, ну, попит шалений, дійсно, ми це підтверджуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А чому так мало?

МЕЦГЕР Є.В. Чому так мало видано кредитів ветеранам?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Військовослужбовцям і ветеранам, да.

МЕЦГЕР Є.В. Ну, дивіться, це вже відбувається, як ніби аналіз «Оселі. Це ж лише одна програма, яка задовольняє частково деякі категорії клієнтів. Але я хочу нагадати, що до війни вся банківська система видала 9 мільярдів кредитів всім категоріям клієнтів, вся банківська система. Зараз, у військовий час і в 24-му році ми разом з банками за рахунок цифрового проекту зробили на 65 відсотків більше – 15 мільярдів кредитів. Тобто у нас ринку іпотеки немає і не було. Він тільки починає зростати. Тому неможливо зараз створити там попит і видати кредитів там мільярди, мільйони. Ми шукаємо гроші на ринку, залучаємо гроші, наповнюємо систему, банки видають. І ринок зростає завдяки зусиллям Національного банку, банкам Укрфінжитла і Мінекономіки. Тому я розумію...

ЮЖАНІНА Н.П. Скільки заявок подано в «Оселю на іпотечні кредити?

МЕЦГЕР Є.В. Заявок подано десь близько 330-340 тисяч, але там ми не можемо дійсно зрозуміти, наприклад, хто тестував систему, хто дійсно подавав заявки, ну, такі конкретні. Тому є прорахунки. Ми розуміємо, що десь близько там 40, 50, 60 можливо тисяч, це реальні заявки, хто хотів би вже взяти і купити квартиру. І задовольнили ми десь 18. Тобто попит незадоволений. Тут ми з вами на одній стороні. Ми шукаємо кошти, ми сподіваємося наповнити систему більше і задовольнити більшу кількість бажаючих людей отримати квартиру.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ясно. Хочу почути коментар від Мінекономіки. Мене цікавить, власне, сума цієї програми. Якщо пан Мецгер не може знайти гроші, ну, власне, це не зовсім його завдання знайти гроші. Тобто це наше з вами завдання профінансувати успішну програму, яка користується попитом, що в 20 разів перевищує... Ну, якщо там 330 тисяч, да, а вони видали на 18, то, напевно, перевищує попит. Попит перевищує пропозицію. Так-от, ми з вами, яким чином, це питання будемо вирішувати? Це перше.

Друге питання. Все ж таки оця різниця 3-7 відсотків, і чому людина втрачає свої 3 відсотки, якщо вона звільняється? В чому логіка тут? Будь ласка.

ТЕЛЮПА А.В. Добрий день, Даниле Олександровичу. Прокоментую.

По-перше, тобто питання тут завжди у нас упирається в наявність фінансового ресурсу, тобто бачимо попит більше, скільки отримується грошей, стільки видається відповідно іпотек через УкрфінЖК. Для цього ми зараз якраз спільно останні декілька місяців активно працюємо разом зі Світовим банком та МВФ для того, щоб знайти цей оптимальний баланс між наявним фінансовим ресурсом від бюджету, від банківської системи і також спробувати зробити максимальні умови. Тому що, звісно, там бажання МВФ максимально зробити кредитні ставки ринковими, ми розуміємо, що це нереально для наших громадян, тому ми якраз тут шукаємо з ними цей компроміс.

І також щоб досягнути більше ефективності по використанню фінансового ресурсу, дивимося на застосування гібридної моделі, коли до поточної додати компенсаційну модель для того, щоб отримати більший леверидж на видані ресурси і при цьому залишивши стабільність самої фінансової моделі Української фінансової житлової компанії.

Тому тут працюємо, якраз чітка ця іде градація по 3 відсотки, тобто це пропонується військовослужбовці, правоохоронці правоохоронних структур, плюс медики, педагоги і наукові працівники. Тобто це логіка така, що це люди, які працюють на державу і мають отримувати відповідні пільги. І 7 відсотків вони активно працюють якраз для ВПО, ветеранів, інших громадян, і якраз хочемо додати нову компоненту, яка дасть, також буде... більш зменшити початковий внесок і таким чином дати змогу людям більш доступне житло отримати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, я чесно... ви повторили те, що я сказав, а мене відповіді цікавлять. Мене цікавить, чому людина, яка звільняється з лав ВСУ, за законом втрачає відсоток? Чому вдова повинна платити інший відсоток, скажіть мені? Ну, дайте мені відповідь, логіка де тут?

ТЕЛЮПА А.В. Логіка, яка в це закладалася, це саме стимулювати людей залишатися на контракті і таким чином спокійно служити державі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви шуткуєте зараз? Повинні зробити, щоб не отримати поранення і не стати інвалідом. Ви серйозно? Ну вони ж звільняються, зараз ніхто не звільняється за власним бажання, ніхто не звільняється за власним бажання, це заборонено. Так як, що ж ви робите, навіщо це ви таке робите? Я...

ТЕЛЮПА А.В. Даниле Олександровичу, давайте прокоментую. Тобто тут логіку ми якраз відпрацьовуємо з Міністерством ветеранів. Ми вважаємо, що для ветеранів і особливо для людей з інвалідністю мають працювати тут якраз максимально додаткові ресурси. Наприклад, держава в рамках «Оселі» компенсує до 7 відсотків умовних, далі за рахунок додаткового ресурсу Міністерства ветеранів, яке теж, у них теж є фінансовий ресурс, можна спільно компенсувати до 3 відсотків умовних.

І в нас є програми регіональні, де регіональні влади місцеві, вони додатково компенсують під нуль. Таким чином поєднуючи різні рівні тут фінансування, ми можемо якраз вийти на оптимальний цей баланс, коли під нуль давати якраз оптимальну іпотеку для дійсно ветеранів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Андрій, питань немає, якщо тільки саме Міністерства ветеранів це питання не ставило перед нами. Ви розумієте, що дизайн цієї програми не влаштовує безпосередньо орган управління, саме який відповідає за відповідну сферу. Їх не влаштовує це і мене теж не влаштовує це, нікого це не влаштовує. Дивіться, у вас є... Я не хочу загострювати, у нас просто з вами, ви коли на комітет приходите, кожного разу виходить якась така, знаєте, надто гостра дискусія. Я хочу як би так м'яко, але не завжди виходить.

У вас є програма, в якій черга складає 2 чи 3, чи 4 роки. Недофінансована програма, в якій умови, це називається, не відповідають здоровому глузду, бо не можна штрафувати людину за те, що він став інвалідом, або вдову не можна штрафувати, розумієте? Тобто це якось за межами людської навіть якоїсь моралі. Дурня просто, це дурня. Я розумію, що ви невмісно, можливо, це зробили, але це неправильна формула. Виходить, з цим є у вас є програми на кшталт кешбека, де ви щойно виділили більше 2 мільярдів. Які впливають на розвиток ВВП менше статистичної похибки. Так «Оселя» також впливає на розвиток ВВП, «Оселя» – це пряме фінансування будівельників. Які худо-бідно сплачують податки до бюджету, да, не найбільш сумлінна галузь, але створюють робочі місця, це також стимулювання, до речі, ви ж фінансуєте лише нове будівництво і нове житло ідесь я в цьому можу погодитись з підходом вашого міністерства, напевно, воно правильне. Бо це про стимулювання економіки, водночас, це не тільки про соціалку. Але воно виконує надважливу соціальну функцію, яку ви нівелюєте цією чергою, цією статистикою і окремими умовами надання цих кредитів. Прекрасний задум, класна програма, програма, яка декілька разів себе доводила в інших країнах, які були в неспівставних умовах, а в схожих хоча б якось, умовах була з нами. Треба її розвивати, ми її підтримуємо всіляко.

Але, дивіться, її треба доопрацьовувати, щоб вона була взірцем, а не приводом для нарікань від вас же самих, від самого ж Кабінету Міністрів, просто з іншого боку, з іншого міністерства. Розумієте?

Від ветеранів, від яких ми отримуємо ці листи, яких у нас, я не знаю, різні ці цифри: 389, 400 або навіть 4 тисячі, це все одно не адекватна цифра. Розумієте?

І зміна цієї ставки з 7 на 3, вона, я переконаний в тому, у мене немає розрахунків, я вам скажу чесно, але я переконаний в тому, що в конкретних цифрах бюджетного фінансування, це копійки. Порівняно з самою програмою, порівняно з іншими програмами, це невеликі гроші. Але вона ж не буде дискредитувати, ви розумієте, всю цю програму в цілому. Ви не економите на цьому зміні відсотку від 7 до 3. Скоріше це просто помилка виконавця, який не подумав наперед і зробив такий треш, за який нам всім соромно.

Я переконаний в тому, що це треба виправити негайно, умови ці виправити і безперечно розглянути можливість фінансування цієї програми за рахунок невдалих програм, які, на жаль, також у нас з вами є. Теж без там претензій, програма може бути вдалою, може не вдалося бути, це ж не все залежить від розробника. Але треба визнавати, що програма невдала і треба перерозподіляти ці кошти, а не з упорством гідним кращого застосування витратити на неї державні гроші. Ніна Петрівна, будь ласка.

ЮЖАНІНА Н.П. Дивіться, я відкрила дані Opendatabot, там за півтора року вони давали, що було подано по «Оселі» заявок, 576 тисяч 303 заявки. Тобто за 3 роки це більше чим мільйон, я так розумію. Ви назвали тільки 300 тисяч чомусь, пан Євген. І ви не відповіли на питання: а скільки ви витратили на цю програму «Оселя» коштів із Укрфінжитла на всі ці обладнання, які зараз є в цій програмі? Тому що ви спочатку там отримуєте з бюджету, потім передаєте, потім берете ще кредити, потім передаєте в банки, потім у вас виникають проблеми з погашенням відсотків. Ми зараз про що говоримо? Дайте мені, будь ласка, цифру, скільки ви витратили грошей на обслуговування чи, вірніше, як сказати, на адміністрування кредитів на 25,5 мільярда гривень, це тіло кредиту? Скільки ви витратили з Укрфінжитла коштів, власне, для того, щоб люди ці взяли кредити і на обслуговування там, якщо вже вони певний час користуються ними, скільки витрачено коштів? А потім говорити вже про якість чи доступність цієї програми, пане голову. Тому що виходить, що у нас зовсім навіть одного відсотка, немає забезпечення заявок на кредитування, але у нас великі гроші обертаються тут. Будь ласка, я прошу, щоб Євген відповів на це питання. Пан Євген Мецгер.

МЕЦГЕР Є.В. Дякую. Гарне питання з формулюванням обладнання, дуже круто звучить. Дякую, що так задасте його дуже маніпулятивно. Наша компанія, вона аудіюється репутабельними компаніями. Можете взяти звіт, почитати, і там буде все чітко і зрозуміло описано. Ми пройшли дью ділідженс з компаніями Alvarez and Marsal, Світового банку і вступили в дуже багато асоціацій, які займаються іпотекою по всьому світу. Тому про обладнання, будь ласка, давайте закінчувати ці маніпулятивні такі питання. Немає там обладнання, можете перевірити.

ЮЖАНІНА Н.П. Пане голову, будь ласка, я не хочу, щоб ця людина мене вчила. Дайте конкретно відповідь, скільки коштів ви витратили на всі прогонки і на всі оці операції, які існують для обслуговування цих кредитів?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дивіться, я знімаю термін "обладнання". Немає підстав, Ніна Петрівна, нікого звинувачувати в нас іпотечні установи поки немає жодного доказу в тому, що там щось є. Я, до речі, не чув взагалі жодного про якісь...

ЮЖАНІНА Н.П. А як це назвати оцю схему, яку запустили. Пане голову, давайте я намалюю. Держава дала ОВДП, держава заплатила на ОВДП відсотки. Потім взяли кредит у банку, потім віддали на погашення різниці. Це що таке? Це абсолютно непрозора схема, яка настільки заплутана, що розібратися в ній складно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дивіться, я не можу з вами погодитися щодо непрозорості цієї схеми. Мені здається, ми самі давали можливість їм таким чином використати гроші. Так, дійсно, вони були здійснені таким чином як ви тільки що сказали. Тобто це непряме бюджетне фінансування, але незрозуміло, що краще, що гірше. Це і те, і те державні гроші,

за які вони повинні звітувати і за які вони звітують. Тому давайте це питання взагалі зніmemo. Будь ласка, по суті, який обсяг фінансування і які результати?

МЕЦГЕР Є.В. По суті компанія має сьогодні кредитний портфель 28, умовно, уже близько 29 мільярдів гривень. Жодної копійки з капіталу компанії нікуди не пішло, тобто всі 70 мільярдів ОВДП вони є на балансі компанії, нічого не продано і нічого не деградувало. Тобто ми можемо звітувати за будь-яку копійку.

У нас є деякі аномалії, які... ми ініціювали зміни стосовно дивідендної і податкової політики для компаній, вони не були підтримані, тому компанія, крім того, що вона отримує 10 мільярдів купонного доходу, вона ще сплачує кожен рік близько 4 мільярди авансом податків і дивідендів. Тобто ми залучаємо кошти на відкритих ринках під заставу ОВДП, а сплачуємо живими грошима в державний бюджет кошти. Тому дуже легко там розібратися, я готовий показати вам. Хочете, давайте зробимо робочу зустріч, щоб не займати час поважних людей, там дуже все зрозуміло. Дійсно, компанія має статус як європейські і американські компанії іпотечні, вона на собі консолідує, абсорбує геппи по довжині ресурсу і геппи по вартості ресурсу. Да, це наше завдання, це наша місія, ми її виконуємо, здається дуже прозорою і зрозумілою. Тому у нас є декілька моментів тут, хотів також уточнити, стосовно коли, на жаль, таке трапляється, сім'я втрачає годувальника, взагалі законодавство регулює, що ми не нараховуємо відсоткову ставку, поки немає годувальника, поки немає, ніхто не взяв права володіння на цю квартиру з нащадків. Якщо людина вийшла зі статусом ветерана...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Євген! Євген!

МЕЦГЕР Є.В. ... інвалідність, там також не перераховується ставка. Якщо ти маєш інвалідність, після війни ставка залишається 3 відсотки. Давайте я покажу, читайте Постанову 856.

І третє. Дуже, дійсно, дякую, що ви ініціюєте це, ми вже як компанія подали ініціативу, щоб мобілізованих долучити до 3 відсотки, не тільки військових, контрактників, бо люди, які вже воюють три роки, – це військові, це вже не люди, які тимчасово захищають країну і потім повернуться до звичайного життя. Ми це з розумінням з Мінекономіки проговорили і дали цю ініціативу, ми зараз її пропрацюємо і будемо виходити. Дійсно, всі інші ініціативи, вони розглядаються на рівні Кабміну, Мінекономіки кожен раз залучає всі міністерства до діалогу і нас також як компанію, тому це не результат, це колегіальна думка, колегіальне рішення. І що дуже важливо, це ніяк не там пояснює ситуацію, але коли ми говоримо з міністерством: Мінсоцполітики, Мінветеранів і інші міністерства, які відповідають за окремі категорії клієнтів, позичальників, ну, дійсно там є соціальна складова, вона дуже для нас. Коли ми говоримо з Мінекономіки – це економічна складова, ми маємо отримати мультиплікаційний ефект для економіки. Дякую, що його помічає. І в нас є там звіт, що такий... який це показує.

Але коли ми говоримо зі Світовим банком і МВФ, вони хочуть ринкові ставки кроком за кроком, да, і збільшувати ставки і так далі. І от компанія має просто знаходити баланс інтересів. Я розумію, що соціальний баланс, він більший для нас, найважливіший. Ми робимо все можливе, щоб це було...

Тому підтримуйте нас в цьому соціальному аспекті, да, будь ласка, ми за, готові робити кроки назустріч і ветеранам, і військовим, і так далі. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Євгене, дивіться, так це ж ваше якраз і перше завдання як менеджера знаходити баланс, да. Якщо дійсно десь потрібна наша допомога, ми із задоволенням їм цю допомогу надамо.

Єдине, що щодо втратити годувальника, щодо втрати годувальника, дійсно, можливо, ви і не нараховуєте поки нема спадкоємців, але спадкоємцям ви нараховуєте. Да? Якщо ми говоримо про вдову, то вдова вже платить, якщо вона оформила спадщину – вона вже платить по загальній ставці. Ну, це ж неправильно, погодьтесь. Тому от про такі речі я і говорю. І дійсно, дійсно вони повинні бути виправлені не тому, що вони будуть вам

вартувати якихось грошей, а просто це дискредитує програму, дискредитує програму в цілому. Да, будь ласка, Телюпа.

ТЕЛЮПА А.В. Да, дякую, Данило Олександрович.

Ну, умови – да, те, що ви кажете, можна, да, там все змінювати. Да, тобто єдине, що кожне таке рішення ми там відстоюємо потім в Мінфіні і МВФ, тому що вони завжди проти будь-якого розширення пільг в програмі і проти будь-яких там відповідно додаткових бюджетних і у вигляді ОВДП докапіталізації, і тому ми кожен раз це максимально намагаємося знайти компроміс і максимально забезпечити людей.

Тому тут якраз, ну, яка реально потрібна допомога – це якраз фінансовий ресурс, який ми маємо там спільно на цю програму виділяти. Тому що всі ми розуміємо, що ми не можемо там зробити масово пільгову іпотеку без додаткових коштів від держави. На жаль, поки банківська система не закриває потреби і не може дати низькі ставки в найближчі роки.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Але почуйте, почуйте мене. Я думаю, ми відобразимо це в рішенні комітету щодо: перше – перерозподілу від неефективних програм на програми ефективні, які користуються попитом; друге – зміна дизайну «Оселя таким чином, аби він не викликав обурення людей і дискредитує всю програму. Ну, і, безперечно, збільшення фінансування за рахунок джерел, які ми, можливо, також запропонуємо щодо цієї саме програми. Мене цікавить Національний банк. Рожкова, я знаю, що вона залишилася з нами, да, Катерина. А що ви думаєте з приводу іпотечного кредитування? У нас іпотечне кредитування буде крім «Оселя, бо у нас зараз в країні іпотечне кредитування зводиться до іпотечної установи.

РОЖКОВА К.В. Дякую.

По-перше, всіх вітаю, шановні члени комітету, шановний голову, колеги. Стосовно іпотечного кредитування в цілому. Наразі ми завершуємо, фіналізуємо так звану іпотечну стратегію чи стратегію розвитку іпотечного кредитування, опрацювали її з колегами, опрацювали з банкірами. Зараз верифікуємо з нашими міжнародними партнерами буквально от на минулому тижні і на цьому тижні. Ми бачимо, по-перше, цілий ряд елементів, які на сьогоднішній день є певними перешкодами, якщо не говорити про макроумови і про військові ризики, то це вже ті, які зазначав Андрій Григорович, а саме Закон про оцінку майна. Треба дещо вдосконалити питання регулювання забудовників. Ми зараз напрацьовуємо в рамках цієї стратегії ці пропозиції. Ну, і, звичайно, банки будуть разом з нами будуть розробляти іпотечні продукти, скажімо такі, які могли би при відновленні, нормальному відновленні іпотечного попиту і покращення безпекових умов, запрацювати масово на ринку.

Звичайно, одним із елементів цієї стратегії, як ви вже правильно зазначили, є певним чином переколібрація або перефокусування продуктів самої програми «Оселя. Тому що на сьогоднішній день при тому, що «Оселя пропонує ставки там 3, 5, 7 і охоплює дуже широке коло потенційних позичальників, звичайно, ринкові продукти, ну дуже складно їх просувати.

Разом з тим, якщо сама програма буде певним чином переформатована від фіксованої ставки на компенсаційну, то це дозволить банкам пропонувати власні продукти. Які, як це показує практика з Фондом розвитку підприємництва, по мірі того, як умови безпекові і макроекономічні будуть покращуватися, буде витіснити державні програми на користь ринкових, звичайних ринкових кредитів.

Тому ми над цим працюємо і до кінця червня маємо вже фіналізувати цю іпотечну стратегію з конкретними планами, з конкретними кроками, що і як робити. Ну і будемо, звичайно, просити в тому числі вашої підтримки стосовно тих законодавчих змін, які потрібні для того, аби цей ринок...

Там передбачена в тому числі сек'юритизація іпотечних кредитів, регулювання і випуск покритих цінних паперів – це ті інструменти, які дозволять, скажімо масштабно розвивати іпотечні кредити і уникати, як говорив пан Мецгер, отих розривів ліквідності. Ну тобто це все є в нашому плані, тому ми над цим працюємо.

Ну і звичайно страхування військових ризиків сьогодні є важливим, особливо для іпотечних кредитів з точки зору попиту. Тому що, звичайно, коли ми говоримо про дуже-дуже пільгові кредити типу під 3 відсотки, то питання військових ризиків хоча і стоїть, але дещо послаблене, тим більше, що сама програма «Оселя» передбачає певні пільги з цього приводу також, а для звичайного ринкового кредитування це є дуже важливим.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пані Катерина, єдине тільки питання, слава богу, на дворі червень 2025 року, червень 2025 року, а ви тільки-но готуєте програму з іпотечного кредитування, червень 2025 року.

Друге, по страхуванню військових ризиків. Дивіться, у нас дійсно пів року лежить на комітеті цей прекрасний законопроект. Ми отримали майже від всіх бізнес-асоціацій позицію щодо цього законопроекту, вони проти. Я, чесно кажучи, вивчив цей законопроект, крім того, що там створюється новий орган державний і вводиться декілька видів обов'язкового страхування військових ризиків, що покладає додаткові витрати на бізнес, в тому числі будівельних, в першу чергу, будівельних. Я, чесно кажучи, там ніякого прориву не бачу.

Більше того, я не побачив там того чого не може зробити уряд і що потрібно робити Верховній Раді на рівні закону, якщо не говорити безперечно про ці обов'язкові види страхування військово-політичних ризиків. Тому незважаючи на таку шалену підтримку цієї пропозиції з боку бізнесу, я, чесно кажучи, бачу слабкі достатньо перспективи його прийняття у Верховній Раді. Якщо безперечно буде наполягати на цьому Кабінет Міністрів і Національний банк ми винесемо його на розгляд Верховної Ради. Але мені здається, що там не так багато безспірних речей, їх взагалі немає там, які не можна було б вирішити на рівні актів Кабінету Міністрів.

Тому не переконаний в тому, що створення ще одного державного органу і введення кількох обов'язкових видів страхування є зараз в пріоритетах для забезпечення карколомного розвитку кредитування в нашій країні.

Щодо оцінки майна, не можу відкоментувати, цей законопроект не нашого комітету. Я думаю, що Андрій Вікторович, якщо він нас чує, візьме, можливо, це на контроль. Будемо робити все можливе, аби його прийняти.

Щодо кредитної історії, безперечно, цей законопроект буде прийнятий, але, напевне, вже буде прийнятий, якщо нас не розженуть до цього часу, восени. Бо на сьогодні немає можливості під час сесії Верховної Ради зареєструвати ще один законопроект, який вже був зареєстрований. І восени, я думаю, що висока вірогідність є його прийняття. Але звертаю вашу увагу, звертаю вашу увагу, що обсяг кредитування і загального по економіці в кредитному портфелі чистих кредитів, й іпотечного кредитування, взагалі там нема з чим порівнювати, – був істотно вищим у 21-му і навіть у 22-му році в порівнянні з цифрами, які є сьогодні, без цих законів, без всіх цих законів. Тобто їх відсутність жодним чином не перешкоджала Національному банку і уряду забезпечувати вищий рівень насиченості економіки кредитними грошима.

Тому, власне, напевно, ці перешкоди є, але точно не треба до них зводити ті результати, які ми на сьогодні маємо. Дякую. Да, будь ласка, *(Не чути)*

РОЖКОВА К.В. Можна два слова буквально? По-перше, дякую вам велике і я розумію, що ви правильно говорите, нам треба рухатися швидше. Стосовно страхування військових ризиків. Я би дуже просила вас, ми готові прийти до вас у комітет на робочу зустріч і просто дуже детально відкоментувати всі ті моменти, які викликають у вас зауваження і застереження. Ми не наполягаємо на тому, що це є панацея від узагалі всіх хвороб і викликів, але разом з тим ми досі вважаємо, що це дуже-дуже допоможе відновленню і посиленню тренду на відновлення кредитування. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Телюпа, будь ласка.

ТЕЛЮПА А.В. Коротко прокоментую. Тобто ми по страхуванню воєнних ризиків, по законопроекту, да, він не вирішує там всіх питань, але якраз по іпотеці, по страхуванню будівництва він реально допомагає. Це оцінка там від міжнародного і локального ринків.

Тому тут можемо, теж готові, відпрацювати з вами цей законопроект, в цьому напрямку, дійсно, допоможе.

І коротко скажу по кешбеку. Ми не вважаємо програму неефективною. Тому що вона, дійсно, змінює ставлення споживачів до українських товарів, це програма Президента. Тому ми там... нашим рішенням ми не можемо її перерозподіляти, це вже треба буде окремо політичне обговорення. Дякую, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Всі програми, які так чи інакше ми з вами готуємо і пропонуємо Президенту, є так чи інакше програмами Президента, бо ми, власне, є в його команді. Якщо ми десь зробили з вами помилку при моделюванні тієї чи іншої програми, то, напевно, треба мати в собі сили піти і це визнати, і якось її скорегувати, бо, погодьтеся, ви ж представляєте Мінекономіки. Ставлення – не є категорією, яку можна виміряти у відсотках ВВП. А якраз відсоток ВВП свідчить, за вашими ж розрахунками, про її неефективність на відміну, до речі, програми "5-7-9" чи від програми тієї ж самої «Оселі, які є вочевидь більш ефективними. Але ми сьогодні не про кешбек, дякувати богу.

Отже, я бачу, що рук нема вже, тому будемо підсумовувати. Дякую дуже всім за ці 2 години. Ми принаймні підняли сьогодні це питання, дуже важливе питання, яке принципово впливає не тільки на розвиток кредитування як такого і на забезпечення військовослужбовців, впливає взагалі на наше з вами обличчя перед людьми і на ставлення до нас людей, як на людей, які зможуть щось організувати корисне або не можуть цього зробити. І ось сьогодні, мені здається, ми проговорили декілька дуже важливих моментів, які так чи інакше впливають, стосуються ефективності держави у сфері кредитування.

Підсумовуючи, на що би звернув я увагу. По-перше, я вже проговорив про дизайн програми «Оселя, почнемо з «Оселі, дизайн програми, необхідність його зміни в межах тих, які ми проговорювали на комітеті. Крім цього додаткове фінансування за рахунок перерозподілу програм, які є неефективними, а також за рахунок додаткових джерел, запропонуємо ті джерела, які ми вважаємо доцільними від комітету.

Якщо говорити про кредитування військовослужбовців, як таке, то пропоную передусім пропозицію, яка прозвучала від пана Гороховського, пов'язати обслуговування заробітних плат, винагород військовослужбовців з програмами, які банки надають військовослужбовцям. Безперечно, необхідно це деталізувати і професійно виписати. Але як напрям буду пропонувати комітету аби ми рекомендували Кабінету Міністрів пов'язати один з одним, зважаючи на додаткову ліквідність банківської системи, банків самих. І зважаючи на те, що є банки, є банківські установи, які пропонують, власне, такого роду рішення, а суть його полягає в тому, що в межах тримісячного утримання військовослужбовців, доходи, які банк виплачує протягом 3 місяців, відкрити кредитний ліміт, такому військовослужбовцю. В межах діючого законодавства, без змін будь-яких до діючого законодавства.

І ще сюди ж все ж таки я пропонував підтримати пропозицію Голови Національного банку і дати доручення Кабінету Міністрів щодо розробки пропозицій, внесення пропозицій щодо фінансування повного або часткового фінансування втрат комерційних банків у зв'язку з дією зазначених норм у межах тих програм, які є або додаткових програм, щоб Кабінет Міністрів розробив і запропонував ці програми. Бо все ж таки це логічно, це правильно, це економічно доцільно. І, якщо ми не хочемо, а ви не хочемо скасовувати ці пільги для військовослужбовців, принаймні до кінця військового стану точно, тому повинні забезпечити їх джерелами фінансування. Джерелами фінансування, які, власне, надходять.

З боку пропозиції, які ми отримали від Національного банку і, які стосуються комітету, законопроект про страхування військових ризиків найближчим часом, коли це буде можливість ми подивимось у комітеті, зробимо робочу групу і принаймні обміняємось думками з бізнесом щодо положень цього законопроекту, і почуємо те, що вони нам про нього говорять і почуємо відповіді на це від Міністерства економіки і від Національного банку України.

Так, єдине, що я підсумував би ще от як висновок. Мені здається, що от ми любимо і цінуємо Національний банк, і професійність команди Національного банку, і інституційну спроможність Національного банку, але подекуди мені здається, що ми все ж таки маємо констатувати, що там от визнання існуючих проблем і є запорукою їх подальшого вирішення цих існуючих проблем. Бо, насправді, скажімо, звітування про те, що все гаразд нас веде в прірву. І запаморочення від успіхів в нашій з вами зараз ситуації є найгіршою з можливих хвороб, тим більше, що підстав для цього точно немає. Тому необхідно об'єднати зусилля і констатуючі проблеми, про які нам говорить бізнес щодня щодо кредитування, про які нам говорять військові, споживачі, просто споживачі кредитних послуг, ми повинні все ж таки вирішувати ці питання, шукати відповіді на ці питання, а не намагатися пояснити їм, щоб власне те, що вони у нас питають, це немає підстав, бо все і так добре. Все недобре, і ми повинні з цим з вами працювати щодня.

Дякую всім за цю розмову. Рішення комітету буде надано народним депутатам шановним членам комітету для ознайомлення та пропозицій, проект рішення вірніше. І ми вийдемо на нього не на наступний комітет, бо наступний комітет у нас з вами в п'ятницю, в п'ятницю наступний комітет, ми вийдемо через комітет на зазначене рішення.

Будь ласка, якщо є в когось пропозиції, надсилайте Боцулі Тетяні, вона ці пропозиції обов'язково врахує. Всім дякую! Засідання комітету закрито.